

TELEGRAFULU ROMANU.

Nr. 100. ANULU XVII.

Telegrafulu este de doue ori pe septemana: joi'a si Duminec'a. — Prenumeratiunea se face in Sabiu la expeditiunea foiei pe afara la c. r. poste, cu bani gat'a prin scrisori francate, adresate catre expeditiunea. Pretiulu pnumeratiunei pentru Sabiu este pe anu 7. fl. v. a. iar pe o jumetate de anu 3. fl. 50. Pentru celelalteparti ale Transilvaniei si pen-

Sabiu, in 18/30 Decembre 1869.

ru provincia din Monarchia pe un anu 8 fl. era pe o jumetate de anu 4 fl. v. a. Pentru princ. si tieri straine pe anu 12 po 1/2 anu. 6 fl. v. a.

Inseratiune se platestu pentru inteia ora cu 7. cr. sirulu, pentru a dou'a ora cu 5 1/2. cr. si pentru a trei'a repetire cu 3 1/2. cr. v. a.

Invitare de pnumeratiune

la

„Telegrafulu Romanu“.

Apropiandu se inceputulu anului 1870, se decide prin acest'a pnumeratiune noua la acest'a foia.

Atragemu atentionea onoratului publicu ca in anulu urmatoriu, fiindu sinodu archidieceasanu in primavera si congressu metropolitanu in toamna, „Telegrafulu Romanu“ va fi de interesu deosebitu din acest'a privintia. Elu va fi diuariulu celu mai de aproape de lucrările acestorur reprezentantie natiunali bisericesci si prin urmare i va fi cu putintia ale si aduce mai ingraba de catu ori care altu diuariu natescu.

„Telegrafulu Romanu“, va est ca si pana acum de doue ori pe septemana Joi'a si Duminec'a — Pretiulu abonamentului e:

Pentru Sabiu pre anu 7 fl., pe 1/2 de anu 3 fl. 50 xr., pe 1/4 anu 1 fl. 75 xr. v. a.

Pentru Transilvania si Monarchia austro-unguresca pe anu 8 fl. pe 1/2 anu 4 fl. pe 1/4 anu 2 fl. v. a.

Pentru Romania si strainatate, pe anu 12 fl., pe 1/2 anu 6 fl., pe 1/4 anu 3 fl. v. a.

DD. abonanti suntu rugati a nu intardii cu trimiterea pnumeratiunilor.

Adresele ne rogamu a se serie curatu, si epistolele de pnumeratiunea ni se tramite francate — adresandu-le dea dreptulu la

Editoru „Telegrafului Romanu“ in Sabiu.

„Hr. Ztg.“ nr. 306 sub rubric'a „tier'a interna“ aduce urmatoarele:

„Sabiu 27 Decembre. Scotemu din „Vaterland“ ce apare in Vien'a, nr. 352 dela 22 Decembre 1869 urmatoarea corespondintia:

„Din Transilvania, 19 Decembre (La caracteristic'a certelorunationalitatiloru in Transilvania). Sasi se precepu de minuna a castiga pentru sine, pre scriitorii despre natinea sasasca din Transilvania. Ei caletoriloru de felulu acest'a, candu caletorescu prin Transilvania, le arata numai partile cele mai bune ale loru, si se ferescu foarte ale aret'a si partile cele slabe, precum spiritulu loru cantonalu, tendintia la exclusivitate si indestulirea propria, carea in multe privintie se opune progresarei loru. Cetatienimea si tierenimea sasasca, in privintia cunoscintelor si a culturai e departe inaintea celorlalte nationalitati ardelene, si pretii si profesorii evangelici ai sasiloru, deca afla de bine sciu sa fia foarte ospitali si amabili cu strainii. De aceea nu e de miratu, ca d. e. scriitorulu englesu Charles Bonner in descrierea ce o face asup'a Transilvaniei admira asi'a de invederatu si cu entusiasmu pre sasi, precandu pre magiari si secui ii tratéza cu o recéla ce bate la ochi, iera pre romani chiaru cu despretiu. Necunoscerea limbei unguresci si române si impregiurarea ca caletori de acest'a se intalnescu cu deosebire numal cu sasi, este urmarea, ca si descrierile loru nu suntu cu totul nepartinitorie.

„Nu demulto a fostu profesorulu Wattenbach din Heidelberg in Transilvania. In Sabiu fu profesorulu acest'a foarte distinsu. Unu toastu radicatulu de densulu la unu banchetu datu in onorea lui, a provocatu jurnalele unguresci, din cauza ca ungurii erau in toastu binisioru infatisiati ca apa-

satori ai natiunei sasesci, pre candu din partea unguresca li se demust'a, ca nu este nici o natiune atatu de indatorata a multiam unguriloru si regiloru loru, ca cea sasasca.

„Abia a sositu profesorulu Wattenbach a casa, si in o prelegere in Heidelberg si impartiasce impresiunile din caletoria prin Transilvania, in care prelegere sasi erau tratati cu o predilectiune extraordinaria, referandu pre romani in Sachsenland, dupa unu referatu alu „Heidelberger Ztg.“ ii present'a ca pre unu felulu de banda de furi si de teciunari. Nenocirea profesorului a voit'u inia, ca unu romanu din Sachsenlandulu Transilvaniei sa studieze in Heidelberg drepturile, acest'a adencu vatematu prin calumnia aruncata asup'a natiunei sele, a publicatu in aceea-si foia din Heidelberg unu respunsu foarte moderatu, protestandu in contra calumnelor profesorului si aretandu aventulu romaniloru dela 1848, crearea institutelor celu multe de cultura romanesci in Transilvania si impregiurarea ca studieza atati junii romani la universitati nemtiesci, franceze si italianesci.

„Respunsulu acest'a venindu asi'a pre neasteptate, l'a scosu pre profesorulu Wattenbach din rostu, incatu a datu o replica stangace de totu, dicendu ca elu a vorbitu numai de romanii din Sachsenland, nu inia de cei-a-lalti romani, pre candu e lucru cunoscutu, ca romanii din Sachsenland, carii nu au fostu nici odata in referintie iobagesci, se afla relativu in o stare mai buna ca cei din comitate, ceea ce si din partea sasiloru s'a recunoscutu si accentuatu totu-de-un'a. Descrierea profesorului din Heidelberg asup'a romaniloru din Sachsenland, va face de buna sema rotund'a prin diuariele romanesci din Transilvania si de siguru ca ea nu va contribui la crescerea unei bune intielegere intre sasi si romani. Romanii au remasu inepole. Dreptele urma se stradoiescu din tote puterile spre a inaint'a in cultura, desvoltare si in civilizatiune.“

„Fatia cu acestu articulu, dice „Hr. Ztg.“ avemu se observamu, ca acest'a e deja alu doilea din „Transilvania“. Condiulu cunoscutu scrie asi'a dara si in „Vaterland“ ! ?

Ce se atinge de amintitele fapte, trebuie se indreptamu doue presupuneri. Odata, ca domni Bonner si Wattenbach aru fi fostu de sasi castigati contra romaniloru, si dupa aceea numai decatu, ca Wattenbach nu au intrebuintiatu cuvintele acele ce le au raportatu dupa densulu referintele heidelbergesu.

Junele domnu Bechnitiu a avutu, la tota intemplarea, dreptu, a pasi contra unei retaciri, in se si densulu e de parere, ca sasi au sedusu din adinsu pre invetiatoru profesorulu la supositiuni false. Tutturor acestor'a trebuie se o n t r a d i c e m u. Bonner au petrecutu mai multu tempu cu ungurii si cu romanii decatu cu sasi (! ! ? Red. „Tel. R.“) Wattenbach se obicinnea a-si petrepe numai in convorbiri lilerarie si sociali despre frumsetia naturala a tieri. Se pote, ca a fostu vorba de multe ori despre arderi de paduri si furturi de vite; — si e mai probabilu ca dlu Wattenbach a intielesu numai pre acei pastori romanesci. De ore ce prelegerile sele se voro tipari, lucrulu se pote chiarifica. Rivn'a nechiamata a unei persone ne partasie (? Curiosu lucru ! cei ce calumnia suntu chiamati a fi partasi la calumnia dupa teori'a redactiunei dela „Hr. Ztg.“, iera deca cineva nu pote suferi infamia calumniatoria, dovedesce „rivna nechiamata“ ! Red. „Tel. Rom.“), care joica in Vaterland rolu de midilocitoriu, pote numai strica. Se vede intentionea si suitemu indispusi.“

Respunsulu ce-lu da redactiunea dela „Hr. Ztg.“ la articulu de mai susu din „Vaterland“ lu putemu privi, cugetamu, din tacerea cea pastrata pana aci, de unu respunsu la tota afacerea, cu privintia la tote cele ce s'au scrisu in asta materia. Elu e parechi'a cea mai buna la respunsulu ce-lu da prof. Wattenbach dlui Bechnitiu in „Heidelberger Ztg.“ plus o afirmatiune sarcastica a celoru dice de Bonner si de Wattenbach despre romani. Dara cu minciuna poti sa dejuni, a une-oria sa si prandiesci, la cina inia nu mai ajungi nici odata.

Totu in acest'a afacere intieleginti'a rom. din Sabiu au decisu in o conferintia tienuta in 26 Decembre a. c. a respinge calumniele neintemeiate ale lui Wattenbach si insarcina cu elaborarea conceptului pre vre-o cati-va barbati din sinulu conferintiei; se decide mai departe a se face procederea acest'a cunoscuta pre calea publicitatiei, ca aflandu si intieleginti'a din alte parti ale tieri despre procederea celei de aici, sa aiba cunoscintia despre afacere si deca voiescu se imiteze. Sub decursulu conferintiei s'a decisu trimiterea unui telegramu dlui st. jur. I. Bechnitiu, prin carele i se esprima recunoscintia pentru energi'a si curagiulu, ce l'a doveditu cu privilegiulu acest'a. — Candu voru fi gat'a cei ce au lustru asup'a-si elaborarea prin care sa se respinga calumniele aruncate de dlui prof. Wattenbach asup'a romaniloru, si o alta intrunire se va pronuncia asup'a-i, nu vomu intardii a refera despre resultatu.

Evenimente politice.

Incepemu cu inregistrarea duoru sciri din cercuri politice mai inferioare, dara cari pentru noi suntu totu atatu de insemnate.

Din alegerile comunali si scaunali in fundulu regescu unele decuseru in dilele aceste. Cea despre scimu ce-va mai positivu este cea dela Mediasiu. Acolo romanii se intruniseru la parti'da cea juna a sasiloru si dupa unu telegramu publicatu in „Hr. Ztg.“ victori'a era inca alalta-eri verosimila.

Alta alegere s'a petrecutu totu acum de curendu la Brasiovu. Acolo, nu scimu din ce motive, pretii si invetiatorii de ori-ce categoria se scosera din drepturile cetatienesci, prin urmare ei nu putera nici alege nici nu putera fi alesi. Prin procederea acest'a romanii din Brasiovu furu privati de unu numeru considerabilu de alegatori arunceti fara nici o vina in categoria celoru... ce nu voimu a le dice pre nume. La procederea acest'a „constitutiunale“ a contribuitu, dupa cum se vede si din o corespondintia dela Brasiovu a Albinei nr. 105, si romanii, cari se consultara in unu comitetu alu densiloru sub presidiulu dlui G. Baritiu.

Cris'a ministeriale pentru Cislaitani'a este amanata. Unele diuarie speréza, ca preste putera ea va fi si delaturata. Sortea acestei crise, se afirma de multe parti, ca o va decide senatulu imperiu prin respunsulu seu la cuventulu de tron. Deca respunsulu va fi pentru reformarea constitutiunei, atunci majoritatea ministeriului nu se va pute sustiené, ci va trebui sa se retraga.

Ministeriulu cislaitanu s'a depopularisatu foarte multu prin arestarea unoru conducatori ai lucratoriloru, din cauza ca lucratorii in diu'a deschideroi senatului imperiale au tienutu o adunare numerosa sub ceriulu liberu si a tramisu o deputatiune la ministru presiedinte, ca se cera mai multe imbunetati pentru poporu in genere si in specie pentru lucratori. Unulu din conducatorii acesti'a, a sca-

patu cu fug'a in momentul cându poli'ti'a voie sa-lu aresteze din locuinti'a celu'a.

Pöte ca indignatiunea publica, ce se manifestöza acum in Vien'a in urm'a acestoru arestări, va ave mai mare influentia asupra schimbärei ministeriului decâtu membrile in care se afla astadi divisu acelu ministeriu.

Diet'a Ungariä si intrupse in 23 Dec. v. lucrările se decidindu ale continuä in 14 Ianuarie c. v.

In Fran'ei a scimu acum päna cându mai are sa dureze crisi'a ministeriale. Ea va durä päna la verificarea titlurilor deputatilor. Atunci se va decide deca Ollivier va fi chematu in adeveri cu compunerea unui cabinetu, seu deca urmatorelui lui Rouher, Forcade dela Roquette va continuä a fi ministru.

In Italia ministeriulu e dejä constituitu. Diuariele ino nu-i predicu o vietiä lunga, ci-lu cualifica de unu ministeriu de cualificatiune, iera cätu pentru lungimea vietiä se l'ä d'äca e nu-mai provisoriu.

Spani'a nu are inca rege. A cantatu pre la multe corti, a cercatu la multi principi ino inca nimeni nu s'a aflatu gata spre a primi a-si pune coröna regala din Spani'a pre crescutu. In vecinateä ei in Lisabönu a fostu deundile miscäri republicane. Regele s'a vedutu nevoitu a-si parasi capital'a pre öre care t'empu, päna se voru mai domoli spiritele.

Diet'a Ungariä.

In siedinti'a casei repr. din 18 Dec. anuncia presedinte, dupa autenticarea protocolului, petitiunile incurse. Se predau unele petitiuni, si apoi röga presedintele ca'sa, se bine-voiesca a desbate petitiuni urgente in o siedintia mai apröpe.

Se primesco.

E. Szalay face ministru'ei de comunicatiune urmatorei interpellatiune:

1) De ce nu se ocupa posturile vacante cu unguri?

2) Are min. intentiunea a considerä filii patriei mai multu la denumirile viitörie? Impulsu la interpellatiune i-a datu strainii cei multi, cari ocupa posturi in min. de comunicatiune.

I. Hodosiu interpelläza pre min. de comunicatiune: De ce nu se insémma la numerarea poporulu? Si luä-se voru dispozi'tiuni cá sa se insemne?

E. Ivänka face döue interpellatiuni. 1) Cátra min. de justitia: Cându va propete casele proiectele de lege privitörie la delictele si crimele comise de militari, si la competenti'a jude'tieloru acolor'a? 2) Cátra min. de aperarea tieriei: Estinde-se-va dispözi'tiunea legi de inarmare, in puterea cárei'a barbatulu trecut de 32 de ani e liberu de servitiului activu militariu, si asupra locuitorilor confinviului militariu?

C. Tiszä, observändu ca astadi are a se incepe desbatu bugetulu, doresce cá presenta unu proiectulu, care ordina ca regimulu se propuna casei bugetulu completu in patriarulu primu din anulu premergatoriu, si deca diet'a in t'empulu acest'a nu tiene siedintie, atunci terminulu sa se prelungéasca celu multu päna la 1 Sept. Vorbitorulu pretinde, cá proiectulu sa se tiparéasca si sa se puna la ordinea dilei.

A. Szalay si V. Latinovits predau unu proiectulu de resolutiune, prin care ceru cá siedintiele din caus'a serbatorilor sa se suspinda dela 23 Dec. päna in 10 Ian. 1870.

Projectulu se va tipari si pune la ordinea dilei. Zsedenyi doresce cá curendu sa se desbata projectulu lui Szalay si Latinovits. Se cetesca si primescu definitivu proiectele desbatu in siedinti'a de ieri.

Referentulu comisiunii de imunitate, P. Hoffman a n n referéza depre petitiunea procurorului ce cere permissiunea spre a intenta procesulu lui Romanu pentru unu articulu parutu in „Federatiunea“ in 18 Ianu.

Comisiunea recomanda reintarea petitiunii, cáci acelu articulu l'a scrisu A. Domocosiu, nu Romanu.

Cautz referéza projectulu de lege privitöriu la pensunarea fosteloru organe centralistice guvernamentale.

In 19 Dec. a t'ienutu cas'a deputatiloru o siedintia förté scurta. La ordinea dilei a fostu döue proiecte propuse de Szalay si Latinovits.

Projectulu primu, cu referentiä la conferirea indemnatiiei regimului, se predä sectiuniloru spre desbatere. Alu doilea de proiectulu privitöriu la progreaarea dietei remane nedesbatutu päna se va pertractä projectulu de indemnitate in sectiuni.

Interpellatiunea deputatulu Dr. Iosefu Hodosiu.

facuta in siedinti'a dela 18 Dec. a camerei reprezentantiloru.

Onorabila camera! Mi pare reu ca nu e de facia dlu ministru de agricultura, industria si comerciu, pentru ca v'ieu sa-i facu o interpellatiune, la care a-siu fi doritu cá se-mi respönda cätu s'aru poté mai curendu, fiindu ca lucrulu insu-si este urgentu. Interpellatiunea mea se referesce la catagrafia seu cumu-i dicemu la numerarea poporului.

Domni'a-Vöstra dloru ve-äi aduce aminte, ca in lon'a lui Iuliu anulu curentu s'a votatu artictulu III. de lege, prin care s'a ordinaru in töta tier'a esecutarea acestui artictu de lege s'a insarcinat ministru'lu de interne, ministru'lu pentru aperarea tieriei, si mai alesu ministru'lu de agricultura, industria si comerciu; acestui'a s'a impusu a stabili modalitatea pentru numerarea poporului si a dá instructiunile necesarie. Dlu ministru a si respönsu acestei insarcinari inu atätu, in cätu a emisu o multime de instructiuni, tabele, si formularie. Daru, dupa opiniunea mea, a omisu lucrulu celu mai esentialu, fära de care ori-ce statistica este manca, si fära de care ori-ce numerare de poporu n'are basa nici scientifica, nici politica, nici nationale. Dlu ministru de agricultura, industria si comerciu impreuna cu ministru'lu de interne, prin ordinationea dela 23 Iuliu a. c. nr. 12876, a comunicatu comitateloru si districteloru o instructiune, in care la punctulu 16 se enumera acele diverse relattuni speciale ce suntu de a se insemnä la numerarea poporului. Aceste suntu dupa propriile cuvinte ale instructiunei: nu miele locuitorulu, genulu, etatulu, religiunea, statulu familiä, are, chiasmarea seu ocupatiunea, loculu n'ascerii, competenti'a, presentu seu absentu, sciöceti säu s'crie. Atätu si nu mai multu. Dupae mine ino atäta nu este de ajutu, ci ino diverse relattuni speciale este de a se insemnä si nationalitatea locuitoriloru. Nu este iertätu, dloru, se lipsésca acest'a din nici o statistica. Seu v'eti dice, ca acolo in cea tierä unde suntu mai multe natiuni, unde este si lege despre nationalitati, buna ori rea cum e, acolo nu este de trebuintia a söf numerulu acoloru natiuni? Seu dlu ministru prin catagrafia sea voiesce se arete Europei civilizate, ca in Ungari'a suntu numai unguri? si milionele de romäni si slavi vré se le ignoreze? Io nu seiu ce va poté ajunge prin acest'a dlu ministru; aläta seiu ca numerarea poporulu asié precum a ordinarö sa se faca, nu va ajunge nimic'a, ci vomu simi numai daun'a si spesele cele multe ce sau votatu si päna acum, mi se pare in sum'a enorme de 150,000 fl. Daca se facu aläte spese, asié credu ca suntemu in dreptu a acceptä dela dlu ministru cá se facu unu lucru, care se corespondä si scientiei si respecteloru nationali.

Din aceste puncte de vedere äca interpellatiunea mea cátra dlu ministru de agricultura, industria si comerciu (Strigäri: dä-o la notariu, se o cetesca). Inainte de a dá la cetire, mi t'eu voia se observu, ca n'asiu fi facutu acest'a interpellatiune, dacă dlu ministru aru fi respönsu la o representatiune, ce comitatulu Zarandului i-a facutu in asta privintia. In instructiunea ce amu memoratu mai in susu la punctulu 58. se dice ca: dacă öre-care comitatu seu districtu aru vedé necesitate de a se face modificäri in aceea instructiune, le póte propune ministru'lu, care va decide asupra loru. Comitatu Zarandului a facutu astufeliu de propunere, si anume chiaru in cestiunea nationalitati locuitoriloru; dlu ministru inse a tacutu si tace päna in diu'a de astadi, si n'a respönsu si n'a dispösu nimic, cu töte ca acest'a representatiune i s'a facutu acum de vre-o câte-va luni de dile.

Acum t'eu sa se cetesca interpellatiunea. Notariulu cetesce urmatörea

Interpellatiune

cätra ministru'lu de agricultura, industria si comerciu.

Cu privire la esecutarea artictulu de lege despre numerarea poporulu:

1. Ce l'a indeminatu pre dlu ministru, de inu diverse relattuni speciale ale poporulu n'a ordinaru a se suscepe si nationalitatea locuitoriloru?
2. Este dlu ministru apöcatu a face dispözi'tiuni, ca la numerarea poporulu, intre alte relattuni, sa se insemne si nationalitatea locuitoriloru din tierä?

Pest'a, 18 Decembre 1869.

Ios Hodosiu,

deputatu alu cerculu Brädu, districtulu Zarändu.

„Fed.“

Dela Conciliu.

„N. Fr. Blatt“ scrie in nr. seu din 12/24 Dec. ceva interesantu despre unu dignitariu bisericescu germänu, care se afla de facia in Rom'a. Acelu dignitariu adeca, aruncändu-se la picioarele Papei, l'aru fi conjuratu a abdica de tem'a infalibitatiiei. Pap'a redicändu pre petentulu, afabile ia disu camu urmatöriele: „mi pare reu ca nu suntu de parerea ta; t'reb'a se-si facu cursulu seu; totulu ce potu promite, e ca me voiu abt'iené, de a influentiä votulu cuiva. Intre altele-inse reculegeti memori'a, amice, ca locmai aceea-si temere ai avutu si in privintiä dogmei „immaculata“, si totu n'a desceptatu acest'a dogma contradicere, ci bucurie, in töta lumea catolica.

Din Parisu se referéza: Provence s'a pronuntiatu pentru Dupanelou p.

„Times“ din 10 Dec. detailate despre siedinti'a Conciliului din 10 c. n.: Archiepiscopulu croatu din Timisiöra s'a aruncatu de conducatoriulu alu opusetiunii; de siguru se afla aci o smintu, de vreme ce in Timisiöra nu e Archiepiscopulu (Archiepiscopulu croatu residedäza in Dincovar).

Opusetiunea sub conducerea episcopulu din Orleans duréza inca.

Siedinti'a prima a fostu o scena de mare confusie. Archiepiscopulu Timisiörei protestéza in limb'a latina contr'a modulü de a märgini independenti'a Episcopiloru la desbateri.

Oratorele se aviséza la reglamentu. Dupa aceea vorbesce Primas din Ungari'a in intielesulu antevorbitorulu, care asemenea se aviséza la reglamentu. Urméza Dupanelou p, care, dupa cáte-va observatiuni aspre in limb'a francesa, indatä parasesce sal'a, urmatu de cea mai mare parte a membriloru conciliului.

Opusetiunea numera dejä 130 de membri.

Springulu celu mai bunu a lui Antonelli e Archiepiscopulu englesu Dr. Manning; cu densulu de o parere suntu toti Episcopii englesi.

Episcopii din Irlanda suntu mare parte opusitionisti.

Satulungu, 13 Dec. 1869.

Domnule redactoru! In nr. 86 a diuarului „Tel. Rom.“ amu cetitu unu articulu intitulatu: „Observatiune in pedagogia“ scrisu de d. Nicolau Prosteanu, in carele-mi face unele observäri la öre-care asertiuni din disertatiunea mea, t'ienötu cu ocasiunea conferintieloru nöstre invetiatoresci in decursulu an. curinte la Satulungu.

Amu cetitu acelu articulu cu placere, cáci cá invetiatoriu, amu avutu si trebuie sa amu interesu de ori-ce observare pedagogica, iera mai vertosu cáci mi-amu adösu aminte proverbulu cunoscutu, „ca prin focu se lamuresce aurulu“ va se d'äca, noi invetiatorii numai atunci vomu poté mai bine satisface chiasmerei si datorintiäloru nöstre, deca mäna in mäna, vomu conluera, cá sa ajungemu la t'ient'a pre carea trebuie se o äba fia-care invetiatoriu cá educatoriulu inaintea ochiloru sei.

Midulocu prin care putemu ajunge la t'ient'a acest'a adeverata este iuse impartasierea ideiloru si a cunoscintieloru pedagogice unulu altui'a, fia acest'a prin organele publice, epistole private seu brosiure. O atare procedura urmata de cátra fräti invetiatori cá ömeni practici, precum si din partea altoru persöne cu cunoscintie teoretice pedagogice, nu me indöiescu ca aru lamuri odata aurulu, adeca principiile cele adeverate, prin care s'aru poté pune o basa solidaria educatiunei tineretulu nostru, de care avemu mai multa trebuintia, decâtu de ori si ce in lume.

Numai prin o educatiune buna si corespondentörie t'empului presinte mai putemu sperä la unu

viitoriu mai suridietoriu a poporului nostru, numai o educatiune bona morala, basata pe principiile cele adeverate crestinesci va fi in stare a retiene pre poporul nostru de a nu cade in demoralisare, adeca de a nu-si taia singuru craca de sub picioare, si a se arunca in prapastiele pregatite de catre cele-lalte popore conlocuitor. Vine acum intrebarea, care sunt mijlocele si care metoda cea mai corespundietorie, ce aru trebuia sa observe nu numai invetiarii, dara chiaru si parintii, pentru de a inradacina mai bine principiile religiose-morale in animile copiloru?

Domnulu Prosteanu, hasandu-se pe pedagogia rationala, a avutu bunatate a areta, cumca asertivnea mea de a incepe cu rugaciunea inca in etatea cea mai frageta a copilului, pregatesce primul pasu la mecanismulu religiosu in care a caditu crestianismulu mai in genere. Domni'a Sea este de parere dara, ca mai mare folosu si cu mai bunu resultatu aru pute propune invetiariulu rugaciunile eleviloru atunci, candu ei din casa parintiloru n'aru sei nimic'a despre acestea, si eu dicu ca de multe ori se pote acesta, insa trebuie sa ne mai aducemu aminte, ca si in dia de astadi mai avemu inca invetiarii de aceia, cari se tienu de metoda cea vechia si asiá nu sciú cine ne va pute garantá, ca acei frati invetiarii voru pune o basa mai buna in acestu obiectu ponderosu, decatu mamele loru de a casa, ba pote chiaru din contra, cu tote acestea copiii voru fi ajunsu atunci la etatea ceruta. Nu etatea a fostu dara caus'a mecanismului religiosu seu odiosu, ci modulu de propunere, aici: unde s'a predata in scolele nostre popularie vre-o rugaciune dupa vre-o metoda sistemática? Unde a tractatu invetiariulu altu-feluu cu elevii sei decatu ca si mamele loru a casa?

Acesta este dara caus'a mecanismului, de aici neinteresulu si dormitarea omeniloru nostri in biseric'a, si de aci neintelegera cuvintelorú celoru formose din rugaciunile cele petru dietorie ale biseric'e nostre; aici ei nu au auditu nici odata o explicatiune in scola, din causa ca nici insusi invetiariulu nu le-a invetiariu explicative, ci totu mecanice.

Mechanismulu era asiá dara insusi in scola, prin urmare nu trebuie sa ne miramu decatu pre parintii nostri i auditu recitandu la psalmi si alte rugaciuni fara de a pricepe ce dicu. Asiá a fostu tempurile, asiá metod'a.

Ca sa scapamu dara de acestu reu mare si pagubitoriu adeca sa scotemu acelu mecanismu reutaciosu din scolele nostre ne trebuie mai intaiu invetiarii bine cualificati si practici, si a dou'a o instructiune corespundietorie cerintelorú presinte, invetiarii harnici vomu pute ave numai atunci, candu Inspectorulu supremu de scole va midiloci, ca pre langa institutulu nostru de pedagogia se face si o scola de modelu, in carea cei ce se pregatescu pentru chiamarea acesta mare, sa facea totu-deodata si pracs'a trebucioasa, si acest'a se pote face fara nici o greutate. Omenii nostri s'au ingrigitu pana acum totu numai sa creasca numerulu inteligentiei nostre versate in sciintiele juridice, filosofice s. a., cu alte cuvinte, a nisuitu totu la mare, fara de a se ingrigit si pentru progresarea si luminaarea poporului mai cu deadinsulu.

Candu amu disu ca ne trebuescu invetiarii binecualificati, n'amu voitu nici decatu sa dieu, ca dora la institutulu nostru de pedagogia din Sabiu, nu se predaun cunoscintiele pedagogice in mesura suficienta, ci reulu este numai acela, ca tote acestea sciint'e se predaun numai teoretice fara de a face si pracs'a necesaria, din care cauza nici ca potemu ave invetiarii in intiesulu celu adeveratu alu conventului.

Deca daru langa acestu institutu s'aru afla si o scola de modelu, in carea fratii pedagogi sa-si pota casciga si o desteritate in propunerea tuturor obiectiuniloru, atunci fie incredintiatu d. Prosteanu, ca prelanga tote cunoscintiele cele scalciete, cu care aru intrá micii elevi in scola, totusi mecanismulu acela reutaciosu nu aru putea prinde radacini in animile loru.

A dou'a cauza prin carea se mai sustiene acestu mecanismu reutaciosu in scolele nostre este planulu de instructiune, carele nu corespunde caracterului scoleloru nostre in legatura cu cerintele timpului presinte. Nu voiu se vorbescu asupra instructiunei celei noue, aici a vorbitu alti barmati mai competenti decatu mine, daru nici voiu trece fara a aminti, ca cei ce a vorbitu in contra ei a vorbitu pre aspru, ieru cei ce a aparat'o, a facutu

pre cu multa reserva, seu decatu mi e iertatu a me exprimá cu alte cuvinte: la cei ce o critica se vede pucina reutate. In privintia acesta aru trebui inse sa fimu drepti, sa abstragemu dela tote persoanele, sa nu o botozamu magiari-popesca nici altfelii, ci sa vorbimu numai asupra instructiunei singure, sa i aretamu decatu are defectele ei, si sa ne damu parerea, cum s'aru putea indrepta acelea defecte, pentru ca numai prin o atare procedura, numai prin impartasirea pareriloru nostre se va pote ajunge o instructiune adeverata si corespundietorie, carea va putea servi de basa adeverata in scolele nostre.

Instructiunea cea noua esita in tomn'a an. c., in ceea ce atinge materialulu de instructiune, nici nu a mai lasatu afara, daru nici n'a mai adaosu la ceea ce s'a propusu si pana acum in scolele nostre, si decatu inca se face pomenire si despre limba magiara, acesta mi se pare, ca nu ne obliga pre nici unii a o propune acolo unde nu cere trebuintia, ci ea se va acomoda dupa impregiurárele locale. Reulu in acesta instructiune este cu totulu altulu, este acela, ca lips'a ni impune nisce manuale acum putienu potrivite pentru scolele nostre, nisce manuale prin care acelu mecanismu odiosu, despre care amintesce d. Prostenú volens nolens se sustiene insusi in intrulu scoleloru, si acesta este, abstragendu dela unele carti de citire in prim'a linia, catechismulu bogatu. Acesta s'a recunoscutu de catre toti invetiarii din tractulu I. alu Brasiovului in conferintiele generali, si pana candu reulu acesta nu se va indrepta, pana atunci si mecanismulu va predominá in scolele nostre.

A propune religiunea, va sa dica a nobilisa inim'a elevului, ieru nu ai desvoluta memori'a, ceea ce se pote face si numai prin unu altu manualu mai potrivit, acum in presinte catechismulu micu, aici decatu cineva pote ajunge la scopu cu unu lucru mai usioru pentru ce sa se ingreuiuze de sine singuru?

Religiunea este in adeveru fundamentulu tuturor sciintelorú, prin urmare se si pote aplica la tote obiectele. Invetiariulu are cele mai frumose ocazioni de a o intretiese nu numai in orele prescise, ci in totu minutulu. O atare procedura va fi cu multa mai folositoare pentru elevi. In o atare scola va dispore acelu mecanismu reutaciosu, pentru ca in chimpulu acesta li se va atrage placerea si interesulu eleviloru catre lucrurile din lume si cunoscintia acelor'a; prin cunoscintia loru cunoscerea lui D-dieu si marirea sea, si asiá un'a va sustiene pre cealalta, si amandoue voru face din elevi crescini buni si cetatieni adeverati. Atunci vomu vedea si noi pre romanasiu nostri ca se intereseza mai bine, daru si mai rationalmente de biseric'a si de scola, si atunci fiitorulu loru va fi asigurat.

I. D o r c ' a

M a r e s i u - O s i o r h e i u , 18 Dec.

Dandu in dilele trecute la unu amicu alu meu de fóia „Concordia“ Nr. 71, amu affatu in colonele acestu jurnalulu „statutulu fundamentale, despre infiintierea unei asociatiuni de resistinta, in contra cutropirei jidovesci in Romania.“ Acestu „statutu fundamentale“ a nascutu in mine propusulu, a scrie unele circumstantie, referitorie la tieranii nostri fatia cu jidanii.

Dupa sugromarea revolutiunei din anul 1848 ave poporulu romanu cea mai buna sperantia, la care sperantia intru adeveru era indreptatulu, ca in scurtu va ajunge dile senine, dile pline de bucuria; aici catenele robiei, sdrobite, i jaceau la picioare, si indiestratu dela natura cu tote facultatile unu poporu plinu de vietia, se vedea libero. Inse durare! acum, ca de alte ori, se pomenesce insielatu. — Cu inimicii nostri seculari s'au mai aliatu unu lu, la parere ne demnu de consideratiune in fapta inse celu mai periculosu, aici pre candu cei seculari ne aretau pre facia ca ne voiescu mortea, se apropia cestu din urma cu violenla de noi si ne taie in ascunsu, dela radacina puterea vitala.

Acestu inimicu crancenu alu poporului romanu e manier'a jidovésca de esplotatiune prin traficuri diferite.

Tote poporele europene au persecutatu in trecutu pre jidovi, si unele ii mai persecuta si astadi, aici tote, mai multu seu mai putienu, mai in graba seu mai tardiu au simtitu, scopulu lorú celu reu de a paralisa pre ori-cine in castigu, decatu nu e de o religiune cu densulu, a carui resultatu finale e impreunatu cu ruinarea moralicsca si materiale a poporului.

Macsim'a, din „Talmud“, de a-si castigá avere prin midiloca iertate si neiertate, juste si injuste, drepte si sucite, aduce fructe forte nesanelose; ea pare ca a devenitu unu adeveratu idolu mai a fiacaru traficantu jidovu dela tierra.

Deci nu e mirare, decatu in comune satescu, unde se manipuleza susu atinsulu traficulu asiá numitu jidovescu, in scurtu tempu bietulu tieranulu vine la sapa de lemn.

Doveda suntu plangerile cele mari si multe, care din di in di immultiendu-se resuna prin tierra. Amu date sigure despre reulu, a mii de familii romanesci, prin beutori spirituose si marfuri merunte fara de pretiu. Tieranulu, care nu are totu-deun'a bani gal'a la mana se vede sedusu prin cuvinte viclene a duce naturale in pretiu indiecitu. —

Cu privintia la negotiulu de felulu din cestiune amintimu la acestu locu ca, „Hsdter. Zig.“ in nr. 119 a. 1869 reproduce cuvintele canonicului spaniolu Monterola, rostite in parlamentulu din Madridu, privitorie la dispoziitiunile de tolerantia religionara, ajeptate asupra jidoviloru: „Jidanii nu au facutu nici candu ceva pentru moralitate si cultura; persecutiunile suferite de jidani au fostu o pedepsa meritata prin grozeveniile si asupririle comise de ei.“

Acest'a este reulu, care apasa pre poporulu romanu, acesta este ran'a, care debue legata.

Lucrulu e invederatu si de inteligentia cunoscutu, de aceea nu me mai estindu in obiectulu acesta per longum et latum, ci me marginescu pre langa o provocare fratieasca catre toti cei mai intielepti ai poporului romanu, catre toti cei ce-si iubescu natiunea, patria si suntu adeverati fii ai ei: a indrepta cu puteri eficaci si neobosite acestu reu. „Preoti cu crucea n' frunte“ voue, acum, ca totu-deun'a, ve cade, in caus'a ast'a, sarcina cea mai grea, cea mai mare; folositi puterea, influinta vóstra cea morala pentru salvarea turmei vóstre ceí sufletesci!

Daru nu mai putienu suntu datoru toti barbatii cu pricepere de a conduce pre poporu, mai cu sema in comitate, la o activitate mai rationala, incatu multe lipse sa si le pota procura elu insusi in casa sea nemidilocitu si sa nu fia silitu a alergá prin boltitie, sa le cumpere; seu sa se facea reuniuni de consumu catu de mici; aici numai in tipulu acesta se pote omulu feri de reu in tempulu candu concurentia libera si face drumu totu mai largu si in tierra nostra. Asiá nu ne vomu mai plange apoi asupra nimenui.

Sa se esplice poporului caus'a, ca se cunósca reulu ab origine, aici numai atunci i e cu putentia a se feri de elu. Sa se instrueze poporulu ca midiloculu celu mai bunu de a incungira ori ce abusuri in privintia comerciului celei micu dela sate este concurentia. Pentru ce se nu pota si alti tienea cate o boltitie cu lucruri trebuincioase omeniloru dela tierra incatu sa nu se incubeze omeni de aceia in comune, cari vendu cu procento esagerate?

D i s c u r s u

tienu in preser'a de santulu A n d r e i u de directorulu scolei capit. gr-or. din cetatea Fagarasiu, Ioanu Dim'a P e t r a s i c u.

(urmare.)

Intorcandu-me acum dela aceste reflessiuni generali, permiteti-mi domniloru si domneloru! a vorbi mai detaliatu! — Avendu in vedere invetiamentulu, me marginescu a vorbi pucinu despre unele obiecte, cari la natiunile cele culte ale Europei s'au introdusu de multu in planulu de invetiamentu, si dupa studiulu religiunei ocupa rendulu intaiu in organismulu internu alu scoleloru popularie.

Aceste obiecte suntu:

1. Istoria naturala, care este unu studiu forte importantu. Si chiaru pentru influintia ce o eserceza acela asupra vietiei, merita o deschilinta atentione; aici are sa introduca pre elevi din lumea abstracta in lumea concreta, unde invetiandu ei a cunosce diferitele fapturi ale lui Dumnezeu din lumea vegetala, are sa admire in tota simplitatea si puritatea sufletului lorú: atatoputernicia, prentie-lepiciunea, si marea iubire, ce a avutu Dumnezeu candu facu fapturile, ce ne incungira — aducendu-le in fiintia, ca sa ne folosimu cu ele, cu unele intr'unu feliu, cu altele intr'altu feliu. Prin sciintiele naturali facemu pre elevi se cunósca si se cuprinda fiintia divina in tota marirea sea!

Prin sciintiele naturali facemu pre elevi se

scia, ca dela cine aterna omulu? Cine l'a facutu si dela cine are se cera elu ajutoriu in lipsele lui? Stiintele naturali are sa-i de omului directiva in vietia, candu va deveni majorenu, are sa-i inmultiesca a v e r e a ! Istoria naturale are se arate omului plantele, si cele cari cuprindu puterea vindicarei, si cele ce-i suntu periculose din caus'a venitului, ce se gasesce in ele. — Si este domniloru si domneloru ! unu mare bine pentru omenime, candu tieranulu dela sate canoscendu o buruena, ce are puterea vindicarei, se ajuta in lipsele sele, in nevoile sele, mai naturalu, mai siguru si mai iute. Elu n'are lipsa (? Red.) de iscusintiele doftoriloru, cari de multe ori in locu se tamadiuesca pre patientu prin sutele de recepte, ce elu prescrie, 'lu aprosia mai tare de abisulu peirei. Doftorul de casa lu face pentru asta data tieranulu dela sate, care canosce istoria naturala.

Ce vomu dice de stiintele naturali? candu nu ne indoimu macaru unu singuru momentu, ca acelu obiectu are de a face dia elevu, venindu la majorenitare, unu bravu agricultorulu.

Ei bine, din cele dise se vede apriatu, ce mare importantia are istoria naturala in vietia omenesca, si cata ponderositate are sa se puna pre acestu studiu.

Dara sa trecemu la altu obiectu, nu mai putienu importantu decatu celu precedentu si cu care vine in legatura strinsa. Acestu obiectu este :

2. F i s i c ' a . Acestu obiectu totu asiá de importantu, totu asiá de insemnatu, totu asiá de folositoriu omenimei, vine in strinsa legatura cu stiintele naturali; caci, deca acestea face pre elevu sa canosca clas'a animaleloru, botanica si mineralogica, ca obiecte de sine statatorie, deca istoria naturale face pre elevi capabili de a le canosce numele, a le distinge un'a de alt'a, a le canosce calitatile — adeca: gustulu, miroslulu, colorea, forma, greutatea etc. fisica vine a le deslusi cauzele fenomenelor, parte prin observari, parte prin experimentari, esplicandu-le anumitele legi, ce facu ordinea fenomenelor. Dara domniloru si domneloru ! caci fenomenele lunei, in cari amu nascutu, si traimu, se intempla in totu-deun'a dupa aceleasi legi, dupa acela-si cursu alu naturei ! si puterea nostra activa aterna dela canoscerea calitatiei obiectelor ; seu cu alte cuvinte dela canoscerea calitatiei obiectelor, cu cari, intre cari si pentru cari traimu si lucrâmu ! Si cine n'aru vre sa scie caus'a fenomenelor fisice, candu totu omulu este — mai multu, mai pucinu — unu scrutatoriu alu naturei? Care din muritori n'aru vre sa scie, pentru ce tote in caldura se marescu, crescu, si in frigu scada? Cu unu cuventu progresulu si dezvoltarea agriculturii, comertului si industriii in cea mai mare parte aterna dela invetiarea cu succesu a fisice si istorie naturale. Aceste doue obiecte de invetiamentu, pentru fundulu realu, ce ele contienu suntu de o pre mare importantia. Si chiaru pentru influinta, ce exerciza ele asupra vietiei omenesce, populii culti ai Europei le-au facutu obligatorie pana si pentru cea mai micutia scola satesca. — Altu obiectu de invetiamentu totu asiá de insemnatu este :

3. G e o g r a f i ' a . Acestu obiectu incepe a-lu invetia omulu deodata cu laptele, ce elu suge dela muma sea fara a sci, ce invetia, caci copilulu vrendu nevrendu trebuie se invetie a canosce cas'a parintiloru lui, circuitulu curtiei si gradina loru.

Dupa aceea cas'a curtea si gradina vecinului, apoi satulu intregu, câmpulu si padurea satului ! etc. Copilulu acum are idei singurite. Asociatiunea ideiloru dupa tota regula nu o posedu. Aici i vine scol'a intr'ajutoriu punendu pre de o parte in regula lucrurile, ce elu canosce deja, pre de alta parte inse lu introduce totu mai departe la canoscerea studiulu geograficu, aratandu-i orizontele patriei sele. Se consultamu istoria, si vomu vedu, ca nu se gasesce o singura natiune macaru, la care a strabatutu catu de pucinu radiiele culturii si civilizatiunii, se fia neglesu studiulu geograficu. — Unu interesu de cea mai mare importantia este a introduce pre elevu in iubirea patriei si natiunii. Interesulu acestu s'a radica in culme, candu geografica se propune in legatura cu istoria, care din punctulu de vedere alu importantiei rivaliseza cu ori-ce obiectu de invetiamentu.

4. I s t o r i ' a u n i v e r s a l a , este unulu dintre cei mai putericioi factori la regenerarea omenimei. Si ce este istoria, me va intreba cine-va? Istoria este chiaia, cu care deschidemu portile tu-

tororu seculiloru. Ea ne suie din actualitate pana pre tempurile, candu pote era numai o familia pre pamentu ! Istoria este magistr'a vietiei. Ea ne deosebesce de patrupedale punendu-ne in legatura strinsa cu tempurile trecute. Ea ne indica diferitele epoche de marire si cadere ale vietiei omenesce. Ea ne conduce pasu de pasu si ne baga in launtruulu mariloru evenimente, ce facu ordinea epocelor in vietia poporeloru ! Istoria este perspectiva, prin care vedemu directiunea, ce si-a luat omenimea in decursulu vecuriloru, ca vedendu erorile, se nu mai ratacesca, in votu. Cu unu cuventu istoria ne invetia a canosce man'a cea conducatoria a providentiei planandu asupra omenimei. — Dara privindu chestiunea din punctulu de vedere alu importantiei, n'amu nimio'a de disu contr'a unui lucru dovedutu in lumea intraga de aginte, de factoru putericu la regenerarea marei societati omenesce, decatu sa sustienu cu madama de Staël urmatoriele : „Studiandu istoria, mi se pare, ca cine-va castiga incredintarea, ca tote intemprările principale tragu catra aceeași tinenta : civilizat i u n e a u n i v e r s u l u i .“

Deca vomu face, domniloru si domneloru ! o singura aruncatura de ochiu in drepta in stanga si mai departe, vomu vedu pre populi punendu mare pretiu pre istoria loru nationale, cultivandu-o si tratandu-o nu numai asiá per tangentem, nu numai asiá cronologice, ci din punctu de vedere nationalu, politicu, socialu, si economicu. Se vede, ca acele natiuni culte au priceputu demultu avantajulu si influinta bine-facatoria, ce le exerciza istoria esupra omenimei in genere si asupra fiacarei natiuni in parte. De aceea au introdus'o si in scolele populare ca studiu obligatoriu.

Dara se trecemu la altu obiectu totu asiá de importantu. Acestu obiectu este :

5. G i m n a s t i c ' a . Stamu incementu, candu intramu in vre-unu museu si vedemu armaturile celoru vechi ! Si ore acestea nu dovedescu, catu de tari erau omenii vechimei? De-si se vorbesce prin legende, prin povesti cu ore care sfiala despre uriasi : totusi omenii cam de regula nu erau mai inalti decatu omenii din timpul actualu. Dera adverulu este, ca ei avu o musculatura asiá de puternica : incatu putu manu arme catu de grele cu cea mai mare usiurintia.

Necontenitele deprinderi de totu felulu, din etatea cea mai frageta pana la betranetie dedu corpulu o perpetua premeneala, multe tineretie si putere, castigandu-i un'a din cele mai frumose staturi ! Deca ne vomu sui cu mintea pana in tempuri departe de noi, candu luptele erau peptu la peptu, vomu vidu, ca invingerile le raportu acela, care era mai tare in trupu. Si asiá energi'a d'a studiá gimnastic'a la cei vechi era eminenta ; caci rezultatulu acestui studiu era cea mai mare conditiune de vietia nationala, politica si sociala ! De ne vomu cobori inse dela aceste tempuri eroice, vomu observu, ca gimnastic'a a disparutu mai cu totul din educatiune.

Cu aflarea pravului de pusca, ce a datu o lovitura de morte gimnasticii, armele cu sistemulu intregu de aperare au luat alta directiune. Ceea ce valora insinte de ast'a sabia si sulita, aceea ba inca mai multa valore pretindea acum arma cea noua de focu ampluta cu pravu si glontiu. A trage cu sageta inainte de aflarea pulberei de pusca, era unu lucru secundariu.

Dera dupa acesta inventiune minunata, sageta fu inlocuita prin tunuri si pusci, si inca cu rangulu de antei'a valore ; caci plumbulu celui mai slabu arunca la pamentu pre celu tare si inca din distantia respectabila. — Astufeliu, domneloru si domniloru ! puterea tropesca, musculatur'a, cu acesta schimbare a sistemulu de aparare s'a perdutu cu totul. Inca un'a calamitate asupra acestui studiu ! Mai totu pre aceste tempuri si stiintele si frumosele arti, cari dupa caderea imperiulu romanu dela Vestu si allasera unu asilu pacinicu intre murii monastiriloru, unde statusera ascunse lungu tempu, prin infiintarea de asiá numite universitati, spriginite si de inventiunile neamtiului Gutenberg pre incetulu iesira iera la lumina dile ! Si acum tinerulu nobilu ; dela care cu pucinu mai inainte se crede, ca este multu deca se cere dela elu sa scia celi si scrie, era avisatu ba fortiatu chiaru a sta pre bancele scolei tempu mai idelungatu ! Dupa ce artele si stiintele se complicara si ramurira, omenii

se intielege aristocratii, caci plebea era : homines glebae adscripti, credeu, ba sustienu publice, ca este ceva nepoltrivitu, de totu prostu a se deda elevii la deprinderi gimnastice. Dera ceea ce era si mai bizaru, ei sustienu ca spiritulu aru remane in detretu, deca corpulu aru capeta putere si sanitate duravere. Ei diceu, ca „intr'unu trupu delicatu si pucinu tare trebuie se locuiesca unu spiritu mare ! Spiritulu sa se educa pre contulu trupulu. Ce maxima oribila ! — Tempu idelungatu a statu dara gimnastic'a parasita, abandonata ! — La urm'a urmeloru, dupa ce a vedutu omenimea, ca reulu este la culme, pasii la medioculu prin barbati intiepti si combatu aceste precepte false ale educatiunii. Acesti barbati apoi nu crutiara, nici unu sacrificiu pentru d'a nimici ceea sistema regretabila a educatiunii ! —

Astufeliu natur'a si a capatatu iera drepturile ei nedisputavere ! Mai anteu se infiintara institute private, unde prelanga ocupatiune spirituale elevii capatau si exercitia trupesca ! Mai tardu apoi chiaru statele pasira la medioculu luandu in aperare acestu institutu importantu — mai cu sema dela memorabil'a revolutiune francesca incocce. Ele se convinsera pre deplinu, ca numai gimnastic'a pote face pre soldati apti d'a infrunta cu eroismu marile strapatie si tote calamitatile ce resbelele aducu cu sine ! — (Va urma.)

Varietati.

Din o epistola privata dela o persona demna de tota credintia ni se impartalesce, ca dl. Redactoru alu „Trompetei Carpatoru“, Cesar Boliacu, este gat'a adu „Trompet'a Carpatoru“ cu pretulu jumetate, adeca in locu de patru galbeni numai cu doi galbeni austriaci pre anu, prenumerantiloru din clerulu si romanii din archidieceasa nostra. Avendu totu odata si permissiunea din partea respectivului domnu, carele ne scrie, a publicu acesta nobila si generosa fapta a dlui Cesaru Boliacu, nu intardiamu a o aduce la canoscintia publiculu nostru, carele credemu ca o va sci apretiu.

Reclamatiiuni pentru diurnale nesosite. O ordinatiune ministeriale dela 15 Decembre a. c. dispune, ca dela 1 Ianuaru 1870 reclamatiiunile nu se mai facu prin posta de a dreptulu la espeditiunile foiloru, dupa cum se intempla pana acum. Reclamatiiunile dela acelu terminu incolo se voru face prin post'a carea preda abonatulului fola la post'a carea primesce dela espeditiune fola. Pentru reclamatiune nu se plateste nimic'a. La foi de acele, ce aparu in fia care di seu de mai multe ori pre septemana, reclamatiunea are sa se faca pana in terminu de trei dile dupa diu'a in carea aru fi trebuitu sa soscesca fola ; deca inse o fola ese numai odata pre septemana seu si mai raru atunci terminulu de trei dile are a se socoti din diu'a in carea a sositu numerulu celu mai de aproape dupa celu ce lipseste. Pentru prenumerantii cari nu siedu in locul cu post'a terminulu de reclamatiune e de cinci dile.

Mai tardu de susu dasele termine reclamantulu trebuie sa plateste la post'a respectiva debitulu postalu si pretulu numerulu reclamatulu. La tote poste se afla blanquete tiparite, in cari se scrie reclamatiunea, pre langa acest'a este unu cuponu prin carele se testeza, ca s'a facutu reclamatiune si ca s'a facutu in terminulu legalu.

Concursu.

Pentru statiunea invetiatoresca din comun'a Crivin'a protopopiatulu Lugosiului, cu care suntu impreunate urmatoriele, si adeca :

Salariulu anulu bani gat'a 300 fl. val. austr. 8 orgii de lemne din care sa incaladiesca si scola, quartiru liberu si 3 jugere de livada si gradina de 1/2 jugeru, se deschide concursu pana in 30 de dile din diu'a datului de josu, doritorii de a ocupu statiunea de susu se adreseze recoursele loru la sinodulu parochialu alu comunei Crivin'a si se alature atestatele de preparandia si alte scolii absoluate — incatu recurentiloru le va fi cu potintia sa — se ivesca in comuna. Post'a ultima Zdiora (Zidovaru.)

Crivin'a, 16 Novembre 1869.

Comitetulu parochialu.

(34—2)